

POWIAT
STALOWOWOLSKI

**POWIATOWY PROGRAM
PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY
W RODZINIE ORAZ OCHRONY
OFIAR PRZEMOCY W RODZINIE
W POWIECIE STALOWOWOLSKIM
NA LATA 2021 – 2025**

Spis treści

Wstęp.....	3
I. Charakterystyka zjawiska przemocy.....	4
1. Prawne uwarunkowania Programu.....	4
2. Definicja przemocy w rodzinie.....	5
3. Cechy charakterystyczne przemocy.....	5
4. Rodzaje przemocy.....	5
5. Cykl przemocy.....	6
6. Mity i stereotypy na temat przemocy w rodzinie.....	6
7. Kryzys i interwencja kryzysowa.....	7
II. Diagnoza zjawiska przemocy na terenie Powiatu Stalowowolskiego.....	8
III. Instrumenty prawne oraz zasoby instytucjonalne w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie w Powiecie Stalowowolskim.....	17
IV. Analiza SWOT w przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie w Powiecie Stalowowolskim.....	20
V. Obszary, cele i zadania Programu.....	24
VI. Zasady i procedury postępowania przy realizacji Programu.....	30
VII. Beneficjenci Programu.....	31
VIII. Sposób realizacji Programu.....	31
IX. Przewidywane efekty realizacji Programu.....	31
X. Monitoring i ewaluacja Programu.....	32
XI. Zasady finansowania.....	33
Zakończenie.....	33

Wstęp

Rodzina jest miejscem, w którym kształtuje się osobowość, system wartości i styl życia człowieka. Dbanie o odpowiednie relacje wewnątrzrodzinne, ochrona dóbr osobistych, zapewnienie poczucia bezpieczeństwa jest także zadaniem państwa, dlatego niezbędne jest objęcie pomocą i wsparciem osób doświadczających przemocy oraz stanowcze działania wobec osób stosujących przemoc.

Stosowanie przemocy w rodzinie godzi w jej istnienie, nie służy jej stabilności, osłabia jedność, narusza wiele praw i wolności osobistych oraz uniemożliwia lub utrudnia prawidłowe funkcjonowanie człowieka w społeczeństwie. Członkowie rodziny, zamiast korzystać z bezpieczeństwa osobistego, borykają się z lękiem i strachem, doświadczają poniżenia, pogardy i odrzucenia, zamiast cieszyć się ochroną swych praw i wolności, spotykają się z ich pogwałceniem.

Kwestia przemocy w rodzinie od wielu lat uważana jest za istotny problem społeczny. Ustawą z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, podjęto prawną walkę ze zjawiskiem przemocy. Ustawa określa, że działania w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie są realizowane przez organy administracji rządowej i jednostki samorządu terytorialnego. Prawidłowa realizacja zapisów ustawy zależy w dużej mierze od współpracy samorządów, gdyż krzyżują się kompetencje, głównie powiatu i gminy.

Zgodnie z art. 6 ust. 3 pkt 1 cytowanej ustawy, do zadań własnych powiatu należy w szczególności: opracowanie i realizacja powiatowego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie.

Uchwałą Nr XVI/113/2016 Rady Powiatu Stalowowolskiego z dnia 21 marca 2016 r. przyjęty został Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Powiecie Stalowowolskim na lata 2016-2020. Okres obowiązywania Programu upłynął, dlatego Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Stalowej Woli opracowało nowy dokument - **Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Powiecie Stalowowolskim na lata 2021-2025.**

Realizacja Programu umożliwi kontynuację przypisanych powiatowi zadań własnych, bowiem ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie zobowiązuje samorządy do bardziej systemowego podejścia w rozwiązywaniu problemów przemocy, czemu służyć ma niniejszy Program. Dokument jest kontynuacją kierunków działań wyznaczonych w latach poprzednich, a jednocześnie uwzględnienia aktualne uwarunkowania i zabezpiecza potrzeby społeczności lokalnej w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

I. Charakterystyka zjawiska przemocy.

1. Prawne uwarunkowania Programu.

Obowiązujący w Polsce system interwencji wobec osób doświadczających przemocy w rodzinie, opiera się na przepisach prawa:

- **Konwencja o Prawach Dziecka** przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych w dniu 20 listopada 1989 r. w ust. 1 stanowi, że *„każdy ratyfikujący konwencję kraj zobligowany jest do podjęcia wszelkich kroków w dziedzinie ustawodawczej, administracyjnej, społecznej oraz wychowawczej dla ochrony dziecka przed wszelkimi formami przemocy fizycznej bądź psychicznej, krzywdy lub zaniedbania bądź złego traktowania lub wyzysku, w tym wykorzystywania w celach seksualnych”*. Następnie w ust. 2 Konwencji czytamy: *„Tego rodzaju środki ochronne powinny zawierać skuteczne procedury w celu stworzenia programów socjalnych dla realizacji pomocy dziecku oraz osobom sprawującym opiekę nad dzieckiem, jak również inne formy działań prewencyjnych dla ustalenia, informowania, wszczynania i prowadzenia śledztwa, postępowania oraz tam, gdzie jest to konieczne, ingerencji sądu.”*
- **Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej** z dnia 2 kwietnia 1997 r., która reguluje zasady zapewniające każdemu nietykalność osobistą i cielesną oraz stawia na ich straży władze publiczne. Konstytucja przyznaje każdemu prawo żądania od organów państwa szczególnej ochrony dziecka przed przemocą, okrucieństwem, wyzyskiem i demoralizacją.
- **Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie** z dnia 29 lipca 2005 r., która w preambule uznaje, że przemoc w rodzinie narusza podstawowe prawa człowieka, w tym prawo do życia i zdrowia oraz poszanowania godności osobistej, a władze publiczne mają obowiązek zapewnić wszystkim obywatelom równe traktowanie i poszanowanie ich praw i wolności, a także w celu zwiększania skuteczności przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w art. 6 ust. 1 określa, że *„zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie są realizowane przez organy administracji rządowej i jednostki samorządu terytorialnego (...)”*
- **Ustawa o pomocy społecznej** z dnia 12 marca 2004 r., która w art. 2 ust. 1 stanowi, że: *„Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości”* oraz art. 7 pkt. 7 *„Pomocy społecznej udziela się osobom*

i rodzinom w szczególności z powodu przemocy w rodzinie.” Natomiast w art. 19 pkt 12 ustawa wskazuje, że: „do zadań własnych powiatu należy prowadzenie ośrodków interwencji kryzysowej”

Zapisy niniejszego Programu zbieżne są z dokumentami o zasięgu krajowym i wojewódzkim:

- Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na rok 2021.
- Wojewódzki Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na rok 2021.

2. Definicja przemocy w rodzinie.

Zgodnie z art. 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, przemoc w rodzinie to jednorazowe lub powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste członków rodziny, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą.

3. Cechy charakterystyczne przemocy.

Z powyższej definicji wynikają następujące cechy charakterystyczne przemocy:

- jest intencjonalna, tzn. jest zamierzonym działaniem człowieka i ma na celu kontrolowanie i podporządkowanie osoby;
- siły są nierównomierne – osoba stosująca przemoc jest silniejsza od osoby doświadczającej przemocy lub ma inny rodzaj przewagi;
- działanie lub zaniechanie jednej osoby narusza prawa i dobra osobiste drugiej – osoba stosująca przemoc wykorzystuje przewagę siły, narusza podstawowe prawa osoby doświadczającej przemocy;
- powoduje cierpienie i szkody fizyczne lub psychiczne – osoba stosująca przemoc naraża zdrowie i życie osoby doświadczającej przemocy, szkody mogą być wymierne albo nie, widoczne lub niedostrzegalne, natychmiastowe, czy też odroczone w czasie.

4. Rodzaje przemocy.

Wyróżnia się rodzaje przemocy:

- **fizyczna** – bicie, znęcanie się, głodzenie, zamykanie, kopanie, policzkowanie, szarpanie, duszenie, ciągnięcie za włosy, rzucanie przedmiotami, używanie niebezpiecznych narzędzi lub grożenie ich użyciem, zadawanie bólu;
- **psychiczna** – związana ze sprawowaniem psychicznej kontroli - np. straszenie zabójstwem, użyciem przemocy, zabranie dzieci, niszczenie lub grożenie zniszczeniem rzeczy, upokarzanie, używanie

wulgarnych słów, ciągle chodzenie za kimś, dzwonienie do niego w celu wyrządzenia mu krzywdy lub zastraszania, zakazywanie osobie kontaktów z rodziną, przyjaciółmi, zabranianie wychodzenia z domu, upokarzanie w miejscach publicznych;

- **seksualna** – zmuszanie do odbywania stosunku lub poddania się innym zachowaniom seksualnym, a także zmuszanie do współżycia w nieakceptowanej formie, zmuszanie do oglądania pornografii;
- **finansowa (ekonomiczna)** – mamy z nią do czynienia, kiedy wobec osoby zależnej używa się pieniędzy do stworzenia relacji władzy i kontroli np.: zakazywanie podjęcia pracy zawodowej, wydzielanie środków finansowych na prowadzenie gospodarstwa domowego, odmawianie udziału w zaspokojeniu podstawowych potrzeb rodziny;
- **zaniedbanie** – szczególnie dotyczy dzieci, osób starszych, niepełnosprawnych intelektualnie, gdzie zaniedbywane bywają najbardziej podstawowe potrzeby dziecka lub osoby dorosłej, ale zależnej (wyżywienia, ubrania, higieny, ochrony, bezpieczeństwa, wychowania, edukacji, opieki lekarskiej) nie są zaspokajane przez osoby za to odpowiedzialne.

5. Cykl przemocy.

Przemoc domowa nie jest czynem jednorazowym. Znacznie częściej jest procesem o długiej, nawet kilkunastoletniej historii. Ma tendencję do powtarzania się według zauważalnej, najczęściej cyklicznej prawidłowości. Cykl przemocy składa się z trzech powtarzających się faz:

- faza budowania napięcia – stopniowy wzrost napięcia i agresywności sprawcy,
- faza eskalacji – faza gwałtownej przemocy, zagrażającej zdrowiu i życiu ofiary,
- faza miesiąca miodowego – w której sprawca wyraża żal i przeprasza za swoje zachowanie.

6. Mity i stereotypy na temat przemocy w rodzinie.

W wielu społeczeństwach zaobserwować można brak reakcji na problem przemocy w rodzinie. Wynika to z funkcjonujących w świadomości społecznej mitów i stereotypów na temat przemocy, które pokazują fałszywy obraz problemu. Usprawiedliwiają one stosowanie przemocy, służą do ukrycia czy zbagatelizowania problemu, przez co utrudniają prawidłowe reagowanie na akty brutalności, czy okrucieństwa wobec bliskich. Dla osób stosujących przemoc są sygnałem o społecznym przyzwoleniu na przemoc. Mity i stereotypy mogą wzmacniać poczucie bezkarności u sprawców przemocy, a tym samym przyczyniać się do wzmacniania bezradności u osób doświadczających przemocy ze strony najbliższych. Koniecznością staje się kontynuacja działań informacyjno-edukacyjnych mających na celu zwrócenie uwagi w środowisku lokalnym na zjawisko przemocy w rodzinie i związanych z nim mitów i stereotypów.

7. Kryzys i interwencja kryzysowa.

Ze zjawiskiem przemocy nieodzownie związane są pojęcia: kryzys i interwencja, interwencja kryzysowa, wsparcie, psychoterapia. Nawiązując do współczesnych koncepcji psychologicznych W. Badura - Madej określa **kryzys** jako "przejściowy stan nierównowagi wewnętrznej, wywołany przez krytyczne wydarzenie bądź wydarzenia życiowe, wymagający istotnych zmian i rozstrzygnięć"¹.

Osoba znajdująca się w kryzysie związanym z doświadczaniem przemocy lub byciem jej świadkiem często nie jest w stanie rozwiązać problemu we własnym zakresie.

Interwencja w znaczeniu ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie to ogół czynności podejmowanych i realizowanych wobec rodziny dotkniętej przemocą przez przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, oświaty, ochrony zdrowia, policji i gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych w oparciu o procedurę „Niebieskie Karty”.

Interwencja kryzysowa jest formą indywidualnej pomocy psychologicznej, ukierunkowana mniej lub bardziej bezpośrednio na szeroko rozumiany kryzys emocjonalny. Ma ona charakter oddziaływania krótkoterminowego, koncentrującego się na szerokim zakresie zjawisk, mogących mieć wpływ na równowagę emocjonalną jednostki, rodziny i grupy (Sęk H. red /2005/) ²

Wsparcie to pojęcie z zakresu psychologii i socjologii. Definiowane bywa jako: „pomoc dostępna dla jednostki w sytuacjach trudnych, zasoby dostarczane jednostce przez interakcję z innymi ludźmi, konsekwencje przynależności do społeczeństwa, zaspokojenie potrzeb w trudnych sytuacjach przez osoby znaczące i grupy odniesienia.”³

Psychoterapia znajduje zastosowanie w dalszych fazach pomagania osobom doświadczającym przemocy. Podjęcie psychoterapii jest często możliwe po ustabilizowaniu sytuacji osób, których dotyczy kryzys i zapewnieniu bezpieczeństwa osobom uwikłanym w przemoc. Często formą poprzedzającą świadomy udział w psychoterapii są działania o charakterze wspierającym i edukacyjnym. W niektórych sytuacjach takie działania są wystarczające do zatrzymania problemu przemocy domowej, a czasami są początkiem dalszej pomocy o charakterze terapeutycznym. Wybór kontynuacji leczenia terapeutycznego oraz formy pracy terapeutycznej powinien uwzględniać wolę osoby biorącej udział w terapii oraz kompetencję osoby oferującej pomoc. Nie stosuje się terapii rodzin w rozwiązywaniu problemu przemocy na jej początkowych etapach, podobnie jak nie powinno się stosować mediacji rodzinnych ani konfrontacji policyjnych. Mogą one przyczyniać się do wtórnej wiktymizacji osób uwikłanych w przemoc.

¹ Badura - Madej W., *Wybrane zagadnienia interwencji kryzysowej*, 1996

² *Psychologia kliniczna*. T. II, Warszawa, Wydawnictwo Naukowe PWN.

³ Gilliland B. E., *Startegie interwencji kryzysowej*, Warszawa 2004

II. Diagnoza zjawiska przemocy na terenie Powiatu Stalowowolskiego.

Do zaplanowania działań niezbędnych do skutecznego rozwiązywania problemów przemocy w rodzinie konieczne jest dokonanie analizy problemu społecznego jakim jest przemoc. Niniejsza analiza opiera się na danych instytucji samorządowych, gmin powiatu oraz organizacji pozarządowych.

Tabela nr 1. Statystyki ośrodków pomocy społecznej w latach 2018-2020.

		Liczba rodzin korzystających z pomocy ośrodka pomocy społecznej	Liczba rodzin korzystających z pomocy materialnej	Liczba rodzin objętych pomocą z powodu występującej przemocy	Liczba założonych Niebieskich Kart	Liczba interwencji pracowników socjalnych zabezpieczających dzieci zagrożone utratą zdrowia lub życia	Liczba rodzin skierowanych przez pracownika socjalnego do SOWiK w Stalowej Woli
MOPS Stalowa Wola	2018	1450	907	182	34	0	4
	2019	1351	822	165	34	0	14
	2020	1340	807	155	28	0	1
OPS Pysznica	2018	180	151	2	16	0	10
	2019	171	137	1	18	0	2
	2020	166	126	0	11	0	4
OPS Radomyśl nad Sanem	2018	361	279	11	9	0	0
	2019	418	331	14	11	0	0
	2020	271	207	13	11	0	0
OPS Zaleszany	2018	361	253	89	28	0	0
	2019	276	215	36	4	0	0
	2020	293	94	0	20	1	0
OPS Zaklików	2018	489	246	0	13	0	0
	2019	285	131	1	15	0	0
	2020	261	113	2	16	0	0

OPS Bojanów	2018	215	127	16	3	0	1
	2019	196	71	12	8	0	0
	2020	138	120	15	2	0	0

Źródło: dane własne przekazane przez ośrodki pomocy społecznej z gmin Powiatu Stalowowolskiego.

Tabela nr 2. Statystyki dotyczące Zespołów Interdyscyplinarnych.

		Liczba posiedzeń Zespołu Interdyscyplinarnego	Liczba rodzin na rzecz, których prowadzono pracę w ramach grup roboczych
MOPS Stalowa Wola	2018	5	182
	2019	5	165
	2020	4	155
OPS Pysznica	2018	4	33
	2019	5	28
	2020	1	21
OPS Radomyśl nad Sanem	2018	4	11
	2019	4	14
	2020	4	14
OPS Zaleszany	2018	4	33
	2019	4	36
	2020	2	30
OPS Zaklików	2018	4	13
	2019	4	11
	2020	0	12
OPS Bojanów	2018	6	22
	2019	9	12
	2020	4	15

Źródło: dane własne przekazane przez ośrodki pomocy społecznej z gmin Powiatu Stalowowolskiego.

Tabela nr 3. Statystyki Gminnych Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w latach 2018-2020.

		Liczba zgłoszeń – liczba rodzin dotkniętych przemocą w rodzinie	Liczba Niebieskich Kart przekazanych do Zespołu Interdyscyplinarnego	Liczba osób, które podjęły leczenie	Liczba spraw skierowanych do Sądu Rodzinnego
Stalowa Wola	2018	0	5	0	0
	2019	0	1	0	0
	2020	0	2	0	0
Pysznica	2018	0	0	0	0
	2019	0	0	0	0
	2020	0	0	0	0
Radomyśl nad Sanem	2018	0	0	2	6
	2019	10	0	6	10
	2020	3	0	1	2
Zaleszany	2018	0	0	0	0
	2019	0	0	1	1
	2020	0	0	6	5
Zaklików	2018	0	0	0	0
	2019	0	0	0	0
	2020	0	0	2	4
Bojanów	2018	0	0	0	6
	2019	0	0	0	6
	2020	0	0	0	3

Źródło: dane zebrane w gminach przez ośrodki pomocy społecznej.

Tabela nr 4. Statystyki sądowe dla gmin powiatu w latach 2018-2020.

		Liczba spraw prowadzonych	Liczba spraw umorzonych	Liczba spraw zakończonych wyrokiem karnym
Sąd Rejonowy w Stalowej Woli	2018	43	3	38
	2019	67	0	44
	2020	37	2	34
Sąd Rejonowy w Nisku	2018	6	0	6
	2019	0	0	0
	2020	0	0	0

Źródło: dane własne przekazane przez Sądy Rejonowe w Stalowej Woli i Nisku.

Tabela nr 5. Statystyki prokuratur dla gmin powiatu w latach 2018-2020.

		Liczba postępowań związanych z przemocą w rodzinie	Liczba skierowanych aktów oskarżenia do sądu	Liczba postanowień o odmowie wszczęcia postępowania	Liczba spraw umorzonych
Prokuratura Rejonowa w Stalowej Woli (dla gmin Pysznica, Zaklików, Zaleszany, Radomyśl nad Sanem, Stalowa Wola)	2018	402	73	176	74
	2019	242	29	146	42
	2020	540	62	262	108
Prokuratura Rejonowa w Nisku (dla gminy Bojanów)	2018	18	2	10	5
	2019	17	1	13	2
	2020	26	2	21	2

Źródło: dane własne przekazane przez Prokuratury Rejonowe w Stalowej Woli i Nisku.

Tabela nr 6. Statystyki policyjne dla gmin powiatu w latach 2018-2020.

		Liczba interwencji domowych	Liczba założonych Niebieskich Kart	Liczba postępowań przygotowawczych	Liczba wniesionych aktów oskarżenia	Liczba umorzonych postępowań
KPP w Stalowej Woli wraz z danymi z posterunków policji w gminach powiatu (Bojanów, Pysznica, Zaleszany, Radomyśl nad Sanem, Zaklików)	2018	2210	153	87	43	35
	2019	2075	172	138	61	57
	2020	1128	119	96	17	38

Źródło: dane własne przekazane przez Komendę Powiatową Policji w Stalowej Woli.

Tabela nr 7. Statystyki powiatowych placówek oświatowych w latach 2018-2020.

		Liczba rodzin zgłaszających przemoc, w tym liczba dzieci	Liczba założonych Niebieskich Kart	Zanotowana liczba aktów przemocy w szkołach
Zespół Szkół Nr 1 w Stalowej Woli	2018	4	0	0
	2019	7	0	0
	2020	7	0	1
Zespół Szkół Nr 2 w Stalowej Woli	2018	1	0	1
	2019	0	0	0
	2020	0	0	0
Zespół Szkół Nr 3 w Stalowej Woli	2018	0	0	0
	2019	0	6	1
	2020	1	4	0
CEZ w Stalowej Woli	2018	4	4	1
	2019	6	6	2
	2020	3	3	2
ZSO w Stalowej Woli	2018	0	0	0
	2019	4	2	0
	2020	2	0	0
ZSO nr 2 w Stalowej Woli	2018	0	0	0
	2019	0	0	0
	2020	0	0	0

Źródło: dane własne przekazane przez powiatowe placówki oświatowe.

Tabela nr 8. Statystyki gminnych placówek oświatowych w latach 2018-2020.

		Liczba rodzin zgłaszających przemoc, w tym liczba dzieci	Liczba założonych Niebieskich Kart	Zanotowana liczba aktów przemocy w szkołach
Stalowa Wola	2018	0	4	0
	2019	0	2	0
	2020	0	4	0
Pysznica	2018	1	1	1
	2019	0	0	0
	2020	0	0	0
Radomyśl nad Sanem	2018	1	1	1
	2019	1	0	1
	2020	0	0	0
Zaleszany	2018	1	1	0
	2019	1	1	0
	2020	0	0	0
Zaklików	2018	0	0	0
	2019	0	0	0
	2020	0	0	0
Bojanów	2018	0	0	0
	2019	0	0	0
	2020	0	0	0

Źródło: dane zebrane w gminach przez ośrodki pomocy społecznej.

Tabela nr 9. Statystyki placówek ochrony zdrowia w latach 2018-2020.

		Liczba osób zgłaszających przemoc	Liczba osób leczonych z powodu przemocy w rodzinie	Liczba założonych Niebieskich Kart
Stalowa Wola	2018	0	0	2
	2019	0	0	0
	2020	0	0	0
Pysznica	2018	0	0	0
	2019	0	0	0
	2020	0	0	0
Radomyśl nad Sanem	2018	0	0	0
	2019	0	0	0
	2020	0	0	0
Zaleszany	2018	0	0	0
	2019	0	0	0
	2020	0	0	0
Zaklików	2018	0	0	0
	2019	0	0	0
	2020	0	0	0
Bojanów	2018	0	0	0
	2019	0	0	1
	2020	0	0	0

Źródło: dane zebrane w gminach przez ośrodki pomocy społecznej.

Tabela nr 10. Liczba dzieci skierowanych do pieczy rodzinnej lub instytucjonalnej ze względu na przemoc w rodzinie (w tym zaniedbanie).

Forma pieczy	2018	2019	2020
rodzina zastępcza	0	3	5
Placówka Interwencyjna dla Dzieci i Młodzieży	2	4	2
Dom Dziecka przy ul. Podleśnej 6	1	0	2
Dom Dziecka „Ochronka” przy ul. Wałowej 46	2	1	0

Źródło: dane własne Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Stalowej Woli.

Tabela nr 11. Dane liczbowe dotyczące zadania realizowanego przez Stalowowolski Ośrodek Wsparcia i Interwencji Kryzysowej (SOWiK).

SOWiK	2018	2019	2020
Liczba rodzin , które objęto pomocą w ramach interwencji kryzysowej w hostelu	18	17	11
Liczba osób , którym udzielono pomocy w ramach interwencji kryzysowej w hostelu	27	38	22
w tym:			
matki z dziećmi	7	13	7
dzieci	10	21	11
kobiety bez dzieci	11	4	3
mężczyźni	0	0	1
Pomoc ambulatoryjna osobom doświadczającym przemocy w rodzinie.	139	115	97
Grupa psychoedukacyjna dla osób doświadczających przemocy w rodzinie.	9	8	0
Zajęcia socjoterapeutyczne dla mieszkańców hostelu	5	13	10
w tym:			
matki	0	7	4
dzieci	5	6	6
Pomoc prawna dla osób uwięzionych w przemoc.	539	449	218
Współpraca z instytucjami - liczba przeprowadzonych konsultacji koniecznych do interwencji w kryzysie.	90	57	56

Źródło: dane własne przekazane przez SOWiK w Stalowej Woli.

Stalowowski Ośrodek Wsparcia i Interwencji Kryzysowej (SOWiK) w omawianym okresie 2018-2020 realizował działania mające na celu udostępnienie osobom i rodzinom będącym w sytuacjach kryzysowych, w tym z problemem przemocy - specjalistycznych form pomocy poprzez:

- pomoc psychologiczną: interwencyjną, terapeutyczną, doradczą;
- zabezpieczenie doraźnej opieki i schronienia w hostelu SOWiK;
- profilaktykę i psychoedukację.

W ramach pomocy psychologicznej:

- realizowano grupowe formy pracy o charakterze terapeutycznym – terapia rodzinna, małżeńska oraz o charakterze psychoedukacyjnym – grupa dla kobiet – ofiar przemocy oraz dla mieszkańców hostelu.
- realizowane były wszystkie formy pomocy psychologicznej indywidualnej – konsultacje, porady, interwencja kryzysowa, psychoterapia.

Profilaktykę i psychoedukację realizowano przez:

- tworzenie warunków umożliwiających uczenie się sposobów zapobiegania sytuacjom trudnym i kryzysowym;
- rozwijanie umiejętności radzenia sobie w sytuacjach kryzysowych i stresowych;
- pomoc w rozumieniu sytuacji kryzysowych;
- naukę konstruktywnych sposobów rozwiązywania problemów emocjonalnych;
- realizację grupowych form pracy o charakterze psychoedukacyjnym, szczególnie pod kątem przeciwdziałania przemocy;
- przygotowano i zrealizowano projekt z zakresu profilaktyki przemocy domowej o nazwie: „Zobacz – Zatrzymaj – Zmień – przeciwdziałanie przemocy w rodzinie w gminie Stalowa Wola”;
- popularyzowano wiedzę psychologiczną i pedagogiczną przez kontakty z lokalnymi stacjami radia, telewizji i prasą lokalną;
- na terenie SOWiK realizowane były wszystkie edycje szkoły dla rodziców, w tym dwie w ramach programu osłonowego. Ostatnia z nich dla klientów SOWiK – ofiar przemocy.

W ramach dodatkowych działań SOWiK opracował i realizował projekty w latach:

- **2018** – „Ale jazda – umiejętnie i bezpiecznie kieruj swoim życiem” – projekt autorski dla 9 uczestników;
- **2019** – „Jesień z profilaktyką – jesień z emocjami 2019” – projekt autorski dla 72 uczestników oraz jako partner w projekcie: „Małe Dziecko – Wielka Sprawa”;
- **2020** – w roli partnera projektu: „Kompas – konstruktywny kierunek działań.”

Powiat Stalowowolski oferuje co roku możliwość uczestnictwa w programie korekcyjno-edukacyjnym dla osób stosujących przemoc w rodzinie. Warunkiem udziału jest zakwalifikowanie uczestnika do programu po uprzednich konsultacjach indywidualnych z realizatorem.

Tabela nr 12. Dane liczbowe dotyczące realizacji programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie.

Program korekcyjno-edukacyjny dla osób stosujących przemoc w rodzinie	2018	2019	2020
Liczba edycji programu	2	2	1
Liczba uczestników	36	36	12
Liczba osób, które ukończyły program	11	11	3

Źródło: dane własne przekazane przez SOWiK w Stalowej Woli.

Wszystkie powyższe dane nie określają w pełni wielkości zjawiska, gdyż nie obejmują danych związanych z występowaniem przemocy ukrytej i nieobecnej w statystykach w związku z brakiem wiedzy o jej występowaniu. Potwierdza to fakt zgłaszania przemocy po kilku, a nawet kilkunastu czy kilkudziesięciu latach występowania przemocy. Powyższa diagnoza wskazuje, że w rozwiązywaniu problemów przemocy konieczne jest uwzględnienie interdyscyplinarności i profesjonalizmu osób zatrudnionych w służbach i instytucjach statutowo zajmujących się m.in. problemami przemocy domowej.

III. Instrumenty prawne oraz zasoby instytucjonalne w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie w Powiecie Stalowowolskim.

Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, wprowadziła szereg istotnych instrumentów prawnych pomocnych w rozwiązywaniu problemów przemocy domowej. Poza przewidzianymi prawem procedurami, istotne są również zasoby instytucjonalne w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Są to w szczególności:

1. Procedura „Niebieskie Karty.”

Interwencja w środowisku wobec rodziny dotkniętej przemocą odbywa się w oparciu o procedurę "Niebieskie Karty" i nie wymaga zgody osoby dotkniętej przemocą w rodzinie. Procedura ta obejmuje ogół czynności podejmowanych i realizowanych przez przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy

społecznej, gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, policji, oświaty i ochrony zdrowia, w związku z uzasadnionym podejrzeniem zaistnienia przemocy w rodzinie. Nikt nie ma prawa znęcać się, poniżać, bić innych, dlatego przemoc w rodzinie jest przestępstwem ściganym przez prawo. Każdy, kto wie lub jest świadkiem tego zjawiska powinien poinformować o tym odpowiednie służby, które są zobowiązane do ochrony osób doświadczających przemocy i udzielenia wszechstronnej pomocy.

2. Utworzenie zespołów interdyscyplinarnych.

Zespół interdyscyplinarny zostaje powołany na poziomie samorządu gminnego. W każdej z gmin Powiatu Stalowowolskiego powołany został zespół interdyscyplinarny. W skład zespołu, w myśl ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, wchodzi przedstawiciele: jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, policji, oświaty, ochrony zdrowia, organizacji pozarządowych, kuratorzy sądowi. W skład zespołu mogą także wchodzić prokuratorzy oraz przedstawiciele innych podmiotów działających na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Zespoły zobowiązane są do odbywania posiedzeń nie rzadziej niż raz na trzy miesiące. Do zadań zespołu interdyscyplinarnego należy przede wszystkim realizacja działań określonych w gminnych programach przeciwdziałania przemocy w rodzinie, integrowanie i koordynowanie działań podmiotów działających na rzecz ochrony ofiar przemocy w rodzinie oraz specjalistów w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Zadania te zespół może realizować przez: inicjowanie działań w stosunku do osób stosujących przemoc w rodzinie, dokonywanie diagnozy problemu przemocy w rodzinie, inicjowanie interwencji w środowisku dotkniętym przemocą w rodzinie, podejmowanie działań w środowisku zagrożonym przemocą w rodzinie mających na celu przeciwdziałanie temu zjawisku oraz rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielenia pomocy w środowisku lokalnym.

3. Utworzenie grup roboczych.

Zespół interdyscyplinarny może tworzyć grupy robocze, których celem i zadaniem jest rozwiązywanie problemów związanych z wystąpieniem przemocy w rodzinie w indywidualnych przypadkach. W skład grup roboczych obligatoryjnie wchodzi przedstawiciele: jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, policji, oświaty, ochrony zdrowia. W skład grup roboczych mogą wchodzić również kuratorzy sądowi oraz przedstawiciele innych podmiotów będący specjalistami w dziedzinie przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Członkowie zespołu interdyscyplinarnego oraz grup roboczych wykonują zadania w ramach obowiązków służbowych lub zawodowych. Zadania grup roboczych to w szczególności: opracowanie i realizacja planu pomocy w indywidualnych przypadkach wystąpienia przemocy w rodzinie, monitorowanie sytuacji rodzin, w których dochodzi do przemocy oraz rodzin zagrożonych

wystąpieniem przemocy oraz dokumentowanie działań podejmowanych wobec rodzin, w których dochodzi do przemocy oraz efektów tych działań.

4. Prowadzenie ośrodków interwencji kryzysowej.

Do zadań własnych powiatu należy prowadzenie ośrodków interwencji kryzysowej. W celu zapobiegania pogłębianiu się dysfunkcji osób, rodzin i społeczności, przemocy w rodzinie, ustawa stwarza możliwość podejmowania interwencji kryzysowej. Jej celem jest przywrócenie równowagi psychicznej i umiejętności samodzielnego radzenia sobie, a dzięki temu zapobieganie przejściu reakcji kryzysowej w stan chronicznej niewydolności psychospołecznej. Interwencją kryzysową obejmuje się osoby i rodziny bez względu na posiadany dochód. W ramach interwencji kryzysowej udziela się natychmiastowej specjalistycznej pomocy psychologicznej, a w zależności od potrzeb – poradnictwa socjalnego lub prawnego, w sytuacjach uzasadnionych – schronienia do 3 miesięcy. Osoby będące w sytuacjach kryzysowych korzystają ze wsparcia Stalowowskiego Ośrodka Wsparcia i Interwencji Kryzysowej.

Powiat Stalowowski realizuje cele niniejszego Programu poprzez współpracę ze Stowarzyszeniem Ruch Pomocy Psychologicznej „INTEGRACJA”, zlecając wykonanie zadań związanych z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie, na mocy stosownych umów. Na podstawie umowy z dnia 19 grudnia 2019 r. Nr 3/20/PS-SOWiK, Powiat Stalowowski zlecił Stowarzyszeniu Ruch Pomocy Psychologicznej „INTEGRACJA” realizację zadania wynikającego z przepisów ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej polegającego na zabezpieczeniu interwencji kryzysowej dla mieszkańców Powiatu Stalowowskiego poprzez prowadzenie Powiatowego Ośrodka Interwencji Kryzysowej wraz z hostelem w strukturze Stalowowskiego Ośrodka Wsparcia i Interwencji Kryzysowej. Realizację tego zadania ustalono na okres od 01.01.2020 r. do 31.12.2024 r.

5. Realizacja programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie.

Rokrocznie Powiat Stalowowski ogłasza otwarty konkurs ofert na realizację zadania wynikającego z art. 6 ust. 4 pkt 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, polegającego na realizacji programu korekcyjno – edukacyjnego dla osób stosujących przemoc w rodzinie. Z dotychczasowych doświadczeń wynika, że swą ofertę na realizację opisanego zadania zgłasza wyłącznie Stowarzyszeniu Ruch Pomocy Psychologicznej „Integracja.” Na podstawie zawieranych każdego roku umów, Powiat Stalowowski zleca Stowarzyszeniu Ruch Pomocy Psychologicznej „INTEGRACJA” realizację tego zadania.

W ramach prewencji drugiego stopnia zespół specjalistów realizujący program aktywnie współpracował z policją, sądami, prokuraturą, Wojewódzkim Ośrodkiem Terapii Uzależnień i Poradnią Leczenia Uzależnień, ośrodkami pomocy społecznej oraz służbą więzienną. Współpraca dotyczyła rekrutacji uczestników do grup korekcyjno – edukacyjnych oraz monitorowania efektów prowadzonych zajęć.

Bezpośrednia praca z osobami stosującymi przemoc (prewencja trzeciego stopnia) miała formę:

- diagnozy psychologicznej i konsultacji indywidualnych – w tym interwencji kryzysowej;
- prowadzenie półotwartej grupy psychoedukacyjnej w warunkach wolnościowych.

Indywidualne działania korekcyjno – edukacyjne w punkcie konsultacyjnym obejmowały konsultacje, interwencję kryzysową, psychoedukację oraz badania psychologiczne. Odbływały się w formie zaplanowanych wcześniej spotkań w Punkcie Konsultacyjnym Stalowowskiego Ośrodka Wsparcia i Interwencji Kryzysowej.

6. Nakaz opuszczenia mieszkania przez osobę stosującą przemoc w rodzinie.

Ustawa z dnia 30 kwietnia 2020 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw, wprowadziła do polskiego systemu prawnego możliwość natychmiastowego izolowania osób stosujących przemoc domową od ofiar. Nakaz opuszczenia mieszkania przez osobę stosującą przemoc w rodzinie to bardzo ważny zwrot w kierunku ochrony osób doświadczających przemocy domowej. W obliczu epidemii COVID-19, z którą mierzy się cały świat, problem przemocy domowej stał się jeszcze bardziej aktualny, bowiem izolacja sprzyja zjawisku przemocy w zamkniętym środowisku. Wejście w życie nowego prawa zbiegło się zatem z aktualną potrzebą wywołaną sytuacją epidemiologiczną. Dzięki uchwalonej nowelizacji, walka z przemocą w rodzinie powinna być skuteczniejsza, a ofiary przemocy domowej powinny uzyskać większą ochronę.

IV. Analiza SWOT w przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie w Powiecie Stalowowskim.

Opracowana diagnoza problemu przemocy w rodzinie umożliwiła sporządzenie analizy SWOT, która określiła atuty i zasoby analizowanego problemu oraz bariery i utrudnienia w przeciwdziałaniu przemocy. Analiza SWOT wyznaczyła także szanse, które odpowiednio wykorzystane staną się impulsem do rozwoju i osłabią negatywne czynniki zewnętrzne oraz zagrożenia, czyli wszystko to co utrudnia działania na rzecz skutecznego rozwiązywania problemu przemocy w rodzinie.

Mocne strony	Słabe strony
-Stalowowski Ośrodek Wsparcia i Interwencji Kryzysowej posiadający hostel dla 12 osób reagujący natychmiast w sytuacji zgłoszenia przemocy, dostępny dla osób niepełnosprawnych; -kadra SOWiK - wykwalifikowana oraz doświadczona w codziennej pracy z ofiarami, sprawcami, świadkami, w tym dziećmi doświadczającymi przemocy domowej; -oferta działań terapeutycznych w ramach pracy SOWiK; -Specjalistyczne Ośrodki Wsparcia w Gorzycach, Nowej Sarzynie, Lesku i Korytnikach – w razie braku możliwości przyjęcia do SOWiK lub wyraźnej prośby osoby doświadczającej przemocy ze względu na bliskość miejsca zamieszkania; -Placówka Interwencyjna dla Dzieci i Młodzieży w Stalowej Woli zapewniająca opiekę i pobyt do 3 miesięcy w przypadku przemocy ze strony obojga rodziców lub braku jednego i przemocy ze strony jedyne go opiekuna; - funkcjonujące w każdej gminie Powiatu Stalowowskiego Zespoły Interdyscyplinarne ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz duże doświadczenie w pracy interdyscyplinarnej w przypadku wszystkich większych problemów; -realizacja od 2006 r. programu korekcyjno–edukacyjnego dla osób stosujących przemoc w Punkcie Konsultacyjnym SOWiK; -przeszkolona kadra pomocy społecznej, policji, kuratorów sądowych, pedagogów i psychologów szkolnych w szkoleniach interdyscyplinarnych na temat interwencji kryzysowej, w tym wobec problemów przemocy domowej; -dobra współpraca służb i osób zarządzających instytucjami na poziomie powiatu w zakresie pomocy osobom doświadczającym przemocy;	-dalej panujące mity i stereotypy na temat przemocy w rodzinie w społeczności lokalnej, szczególnie w małych gminach i wioskach; -brak umiejętności właściwego rozpoznawania zjawiska przemocy, mylenie konfliktów w rodzinie, w sąsiedztwie, problemów przestępczości z problemem przemocy; -niewystarczające przygotowanie merytoryczne kadr pomocy społecznej, policji, kuratorów sądowych, psychologów i pedagogów szkolnych – szczególnie dotyczy to nowych pracowników; -niski poziom wiedzy na temat mechanizmów występujących w rodzinach i rządzących zaburzeniami oraz brak postawy neutralności wśród służb zajmujących się problematyką przemocy; -niskie zaangażowanie systemu ochrony zdrowia w realizację procedury „Niebieskie Karty”; -głębokie przekonanie, że osoba stosująca przemoc jest bezkarna, fakty przemawiające za jego uzasadnieniem; -trudności w odseparowaniu osób stosujących przemoc od osób doświadczających przemocy; -zdarzające się fakty wtórnej wiktylizacji ofiar na policji, w sądach i jatrogenizacji w ochronie zdrowia; -ograniczony dostęp do pomocy specjalistycznej w gminach wiejskich; -brak wystarczającej sieci instytucji oferujących działania terapeutyczne, w tym terapię rodzinną po zakończeniu procesu interwencyjnego, prawnego, psychoedukacyjnego, po terapii uzależnień; -ograniczone możliwości finansowe na szkolenia specjalistyczne kadr, w tym superwizji dla kadry pracującej bardzo intensywnie z problemami przemocy i zagrożonej wypaleniem zawodowym.

-organizacje pozarządowe zajmujące się m.in. statutowo pomocą rodzinom uwięzonym w przemoc domową oraz realizujące projekty w tym zakresie: Stowarzyszenie Ruch Pomocy Psychologicznej „Integracja” prowadzący SOWiK, Stowarzyszenie Opieki nad Dziećmi „Oratorium” (prowadzące Placówkę Interwencyjną dla Dzieci i Młodzieży, placówkę wsparcia dziennego, klub młodzieżowy), Stowarzyszenie na Rzecz Osób Dotkniętych Przemocą w Rodzinie „Tarcza”, Towarzystwo Pomocy im. Św. Brata Alberta prowadzące dwa Domy dla Dzieci i Młodzieży w Stalowej Woli oraz schronisko dla mężczyzn; -wypracowane i obowiązujące w większości instytucji procedury interweniowania w sytuacji przemocy domowej (rozporządzenie w sprawie procedury „Niebieskie Karty”).	
Szanse	Zagrożenia
-prawo pozwalające rozwinąć różne działania ochronne, interwencyjne, pomocowe dla wszystkich uczestników procesu – rodzin dotkniętych przemocą, tak ofiar/świadków jak i sprawców, instytucji interwencyjnych, pomocowych; -krajowy, wojewódzki, powiatowy i gminne programy przeciwdziałania przemocy w rodzinie; -wzrost świadomości społeczności lokalnej na temat zjawiska przemocy w rodzinie; -rosnące kompetencje wszystkich pracowników służb i instytucji zaangażowanych w pomaganie rodzinom dotkniętym przemocą domową, szczególnie kadry ośrodków pomocy społecznej, w tym uczestnictwo w superwizjach w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie;	-zdarzające się uchybienia w wypełnianiu obowiązków przez pracowników różnych służb polegające na widzeniu zagrożeń dla skuteczności pracy z problemami przemocy wyłącznie w rodzinach dotkniętych przemocą; -brak wystarczającej wiedzy na temat normalnych zjawisk związanych z przemocą jak: niechęć do jej ujawniania, odwoływanie zawiadomień o przemoc, wstyd szczególnie w rodzinach o wysokim statusie społecznym i materialnym, -nierównomierny układ sytuacji prawnej, socjalno – bytowej osób stosujących przemoc wobec osób doświadczających przemocy, najczęściej obciążonych wychowaniem dzieci i opieką nad nimi; -zjawiska ASD/PTSD/Z. Desnos⁴, które powodują obniżenie funkcjonowania osób uwięzanych w przemoc (np. dzieci – zaburzenia zachowania) i negatywny ich odbiór przez pracowników służb i instytucji;

⁴ ASD - ostra reakcja na stres), PTSD - zaburzenia po stresie traumatycznym, Zespół Desnos - złożone PTSD - objawy potraumatyczne, często występujące jako skutek doświadczania przemocy, u dzieci również skutek bycia świadkiem przemocy, współwystępujące z innymi zaburzeniami utrudniającymi diagnozę przemocy, szczególnie, gdy sprawca jest zdrowy, silny i manipulujący.

-związany z tym wzrost zaufania osób pokrzywdzonych; -łączenie środków finansowych gminy Stalowa Wola i Powiatu Stalowowolskiego – dobra praktyka jaką jest „SOWiK”; -możliwość pozyskiwania środków finansowych z różnych źródeł na realizację zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.	-dysfunkcje w rodzinach dotkniętych przemocą w rodzinie w miarę trwania procesu przemocy i związane z tym mechanizmy wstydu, zaprzeczenia, bezradności itp. -przedłużające się w czasie procedury policyjne, sądowe prokuratorskie, w tym alimentacyjne, znacznie utrudniające lub uniemożliwiające zachowanie 3 miesięcznego pobytu w hostelu SOWiK. Ze względu na brak środków na usamodzielnienie się osoby doświadczającej przemocy opiekującej się dziećmi oraz w przypadku braku chęci współpracy osoby stosującej przemoc trudno znaleźć lokum dla rodziny opuszczającej hostel. Zmusza to osoby doświadczające przemocy, a znajdujące się w trudnej sytuacji materialnej do powrotu do osoby stosującej przemoc, a gdy osoba ta jest niebezpieczna, pojawia się realne zagrożenie umieszczenia dzieci poza rodziną, w pieczy zastępczej - dotyczy to szczególnie terenów wiejskich; -niewystarczające wykorzystanie przez organy ścigania i wymiar sprawiedliwości istniejących już przepisów prawnych (np. zakaz zbliżania się do ofiary, nakaz opuszczenia lokalu, zobowiązanie do udziału w programie korekcyjno-edukacyjnym); -brak mieszkania adaptacyjnego dla osób, które muszą opuścić bezpieczne schronienie w hostelu, a nie mają wystarczających zasobów finansowych ani rodzinnych zabezpieczających przed koniecznością powrotu do miejsca zamieszkania osoby stosującej przemoc; -niskie nakłady finansowe na realizację wszystkich koniecznych działań związanych z realizacją programu; -zbyt niskie wynagrodzenia dla kadry ośrodków prowadzonych przez organizacje pozarządowe grożące fluktuacją kadr i obniżeniem standardów ich pracy ze względu na zmęczenie wywołane koniecznością dorabiania dla utrzymania poziomu pracy – na superwizje, szkolenia itp. -zagrożenie wypaleniem zawodowym specjalistów pracujących w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
--	---

V. Obszary, cele i zadania Programu.

Zgodnie z preambułą ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie uznając, że przemoc w rodzinie narusza podstawowe prawa człowieka, w tym prawo do życia i zdrowia oraz poszanowania godności osobistej, a władze publiczne mają obowiązek zapewnić wszystkim obywatelom równe traktowanie i poszanowanie ich praw i wolności, za główny cel Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Powiecie Stalowowolskim na lata 2021 – 2025 przyjęto:

„Zwiększenie skuteczności działań na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ograniczenie skali tego zjawiska w Powiecie Stalowowolskim”.

Z celu głównego programu wynikają cele szczegółowe:

- ✓ **Zintensyfikowanie działań profilaktycznych w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie.**
- ✓ **Zwiększenie dostępności i skuteczności ochrony oraz wsparcia osób dotkniętych przemocą w rodzinie.**
- ✓ **Zwiększenie skuteczności podejmowanych działań wobec osób stosujących przemoc w rodzinie.**
- ✓ **Podniesienie oraz doskonalenie umiejętności kadr pomocy społecznej i innych współpracujących przedstawicieli instytucji i podmiotów realizujących zadania w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie.**

Założenia programu są spójne z założeniami Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na rok 2021, który został opublikowany w Monitorze Polskim Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 5 marca 2021 r. Dokument ten wyznaczył cztery priorytetowe obszary do realizacji:

1. **Profilaktyka i edukacja społeczna** – obszar kierowany do ogółu społeczeństwa, w tym do osób i rodzin zagrożonych przemocą w rodzinie.
2. **Ochrona i pomoc osobom dotkniętym przemocą w rodzinie** – obszar kierowany do osób dotkniętych przemocą w rodzinie.
3. **Oddziaływanie na osoby stosujące przemoc w rodzinie** – obszar kierowany do osób stosujących przemoc w rodzinie, jak również do służb i podmiotów zajmujących się oddziaływaniem na osoby stosujące przemoc.
4. **Podnoszenie kompetencji służb i przedstawicieli podmiotów realizujących działania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie** – obszar kierowany do przedstawicieli instytucji i podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Każde z zadań we wskazanych w dalszej części programu obszarach i określonych celach szczegółowych zostało przypisane konkretnym podmiotom odpowiedzialnym za ich realizację. Opisano również wskaźniki monitorowania zadań i termin realizacji.

Cele realizowane będą w formie pracy ciągłej przez cały okres obowiązywania Programu.

Obszar I. **Profilaktyka i edukacja społeczna.**

Cel szczegółowy: **1. Zintensyfikowanie działań profilaktycznych w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie.**

Zadania	Wskaźniki	Realizatorzy	Termin realizacji
1.1. Uczestnictwo w krajowych kampaniach społecznych w zakresie rozpowszechniania plakatów, broszur, ulotek dotyczących zjawiska przeciwdziałania przemocy w rodzinie.	-liczba kampanii	-PCPR; -gminy powiatu; -instytucje współpracujące; -organizacje pozarządowe.	2021 - 2025

1.2. Organizacja powiatowych kampanii dotyczących podnoszenia świadomości i wrażliwości społecznej na temat przemocy w rodzinie oraz kampanii promujących prawidłowe wzorce życia rodzinnego oparte na wzajemnej pomocy, szacunku, partnerstwie i umiejętności rozwiązywania konfliktów bez przemocy.	-liczba kampanii	-PCPR; -gminy powiatu, -organizacje pozarządowe.	2021 - 2025
1.3. Opracowanie i realizacja programów służących działaniom profilaktycznym mającym na celu udzielenie specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie budowania i wzmacniania więzi rodzinnych oraz promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie.	-liczba zrealizowanych programów profilaktycznych; -liczba osób uczestniczących w działaniach.	-PCPR; -gminy powiatu, -organizacje pozarządowe.	2021 - 2025
1.4. Opracowanie i propagowanie materiałów informacyjnych, ulotek promujących budowanie i wzmacnianie więzi rodzinnych oraz wdrażanie prawidłowych metod wychowawczych bez użycia przemocy.	-liczba opracowanych i upowszechnionych materiałów, ulotek.	-PCPR; -organizacje pozarządowe.	2021 - 2025
1.5. Umieszczanie danych teleadresowych i informacji o instytucjach udzielających wsparcia osobom doświadczającym przemocy w rodzinie oraz o aktualnie realizowanych działaniach profilaktycznych w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie na tablicy ogłoszeń oraz stronie internetowej Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Stalowej Woli	-liczba zamieszczonych danych, informacji i działań poprzez tablicę ogłoszeń i stronę internetową urzędu.	-PCPR	2021 - 2025

Obszar II. **Ochrona i pomoc osobom dotkniętym przemocą w rodzinie.**

Cel szczegółowy: **2. Zwiększenie dostępności i skuteczności ochrony oraz wsparcia osób dotkniętych przemocą w rodzinie.**

Zadania	Wskaźniki	Realizatorzy	Termin realizacji
2.1.Upowszechnianie informacji i edukacja w zakresie możliwości i form udzielania pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie (pomoc: medyczna, psychologiczna, prawna, socjalna, zawodowa, rodzinna).	-liczba opracowanych i upowszechnianych materiałów informacyjnych	-PCPR; -gminy powiatu; -instytucje współpracujące; -organizacje pozarządowe.	2021 - 2025
2.2.Zapewnienie profesjonalnej pomocy osobom doświadczającym przemocy i ich rodzinom poprzez interwencję w kryzysach, terapię, doradztwo.	-liczba osób objętych pomocą specjalistów	-Stalowowolski Ośrodek Wsparcia i Interwencji Kryzysowej lub inny Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia	2021 - 2025
2.3.Zabezpieczenie doraźnej opieki i ochrony na czas trwania kryzysu uniemożliwiającego powrót do domu (udzielenie bezpiecznego schronienia w hostelu ośrodka interwencji kryzysowej);	-liczba osób, które skorzystały z hostelu ośrodka interwencji kryzysowej	-Stalowowolski Ośrodek Wsparcia i Interwencji Kryzysowej lub inny Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia;	2021 - 2025
2.4.Współpraca przedstawicieli instytucji związanych z realizacją zadań z zakresu ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie w ramach Zespołów Interdyscyplinarnych oraz grup roboczych na rzecz kompleksowej pomocy osobom uwięzianym w przemoc.	-liczba posiedzeń zespołów interdyscyplinarnych; -liczba rodzin, na rzecz których prowadzono prace w ramach grup roboczych;	-gminy powiatu stalowowolskiego; -instytucje współpracujące; -organizacje pozarządowe;	2021 - 2025
2.5.Zapewnienie bezpiecznego schronienia dzieciom w razie bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia w związku z przemocą w rodzinie u innej niezamieszkującej wspólnie osoby najbliższej lub w pieczy zastępczej.	-liczba dzieci odebranych z rodziny i umieszczonych w zastępczych formach opieki;	-PCPR -przedstawiciele organów uprawnionych (policjant, pracownik socjalny, przedstawiciel ochrony zdrowia) -organizacje pozarządowe	2021 - 2025

Obszar III. **Oddziaływanie na osoby stosujące przemoc w rodzinie.**

Cel szczegółowy: **3. Zwiększenie skuteczności podejmowanych działań wobec osób stosujących przemoc w rodzinie.**

Zadania	Wskaźniki	Realizatorzy	Termin realizacji
3.1. Interweniowanie oraz reagowanie ze strony odpowiednich służb na stosowanie przemocy w rodzinie w ramach procedury „Niebieska Karta”.	-liczba założonych Niebieskich Kart	-jednostki pomocy społecznej gminy i powiatu; -gminne komisje rozwiązywania problemów alkoholowych; -placówki ochrony zdrowia; -placówki oświatowe; -Policja (posterunki w gminach i komenda powiatowa)	2021 - 2025
3.2. Umieszczanie danych teleadresowych i informacji o podmiotach realizujących działania na rzecz osób stosujących przemoc w rodzinie na tablicy ogłoszeń oraz stronie internetowej Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Stalowej Woli.	-liczba zamieszczonych danych, informacji i działań poprzez tablicę ogłoszeń i stronę internetową urzędu.	-PCPR	2021 - 2025
3.3.Realizacja programów korekcyjno – edukacyjnych dla na rzecz osób stosujących przemoc w rodzinie.	-liczba edycji programu; -liczba osób uczestniczących w programie;	- organizacja pozarządowa	2021 - 2025
3.4.Monitorowanie efektów uczestnictwa w programie korekcyjno-edukacyjnym w celu nabycia przez uczestników nowych kompetencji społecznych, wzorców zachowań a tym samym poprawę ich sytuacji życiowej.	Informacje uzyskane: -od instytucji mających wgląd w sytuację rodzin, -od bliskich osób; stosujących przemoc; -od profesjonalistów kierujących osoby stosujące przemoc w rodzinie do programu.	-organizacja pozarządowa	2021 - 2025

Obszar IV. Podnoszenie kompetencji służb i przedstawicieli podmiotów realizujących działania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Cel szczegółowy: 4. Podniesienie oraz doskonalenie umiejętności kadr pomocy społecznej i innych współpracujących przedstawicieli instytucji i podmiotów realizujących zadania w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Zadania	Wskaźniki	Realizatorzy	Termin realizacji
4.1.Badanie potrzeb szkoleniowych grup zawodowych realizujących w powiecie zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.	-liczba sporządzonych ankiet dotyczących potrzeb szkoleniowych osób zawodowo zaangażowanych w problem przeciwdziałania przemocy w rodzinie.	-PCPR	2021 - 2025
4.2.Umożliwienie grupom zawodowym realizującym w powiecie zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie udziału w dostępnej ofercie szkoleniowej z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.	-liczba osób przeszkolonych.	-PCPR; -organizacje pozarządowe.	2021 - 2025
4.3.Przeciwdziałanie wypaleniu zawodowemu osobom zajmującym się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie poprzez dostępne formy wsparcia: m.in. pomoc psychologiczną, superwizję.	-liczba osób, która skorzystała z dostępnych form wsparcia.	-PCPR; -Stalowowolski Ośrodek Wsparcia i Interwencji Kryzysowej; -organizacje pozarządowe.	2021 - 2025

VI. Zasady i procedury postępowania przy realizacji Programu.

Działania dotyczące przeciwdziałania przemocy i ochrony ofiar przemocy w rodzinie powinny być prowadzone we wszystkich jednostkach na terenie powiatu, które w ramach swoich działań zajmują się ochroną, czy też wsparciem rodziny i jej członków. Niezbędna jest chęć współpracy między osobami i instytucjami działającymi we wskazanym obszarze. W pracy należy stosować się do zasad:

1. **Interdyscyplinarności** zgodnie, z którą wszelkie działania na rzecz pomocy rodzinie powinny być planowane i wdrażane przez specjalistów o różnych zawodach, będących przedstawicielami różnych instytucji i podmiotów. Kluczowa jest praca zespołowa i współpraca.
2. **Kompleksowości** z uwagi na fakt, iż przemoc jest zjawiskiem złożonym i wieloaspektowym.

Instytucje i podmioty współpracujące w realizacji Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Powiecie Stalowowolskim na lata 2021-2025 to:

- ośrodki pomocy społecznej z terenu Powiatu Stalowowolskiego,
- policja,
- sądy,
- prokuratura,
- placówki oświatowe: Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna, przedszkola, szkoły;
- organizacje pozarządowe działające na rzecz rodziny, w tym szczególnie ośrodki prowadzone przez te organizacje: Stalowowolski Ośrodek Wsparcia i Interwencji Kryzysowej, Placówka Interwencyjna dla Dzieci i Młodzieży w Stalowej Woli.
- placówki ochrony zdrowia, w tym wszystkie podstawowe placówki oraz Poradnia Terapii Uzależnień, Wojewódzki Ośrodek Terapii Uzależnienia od Alkoholu i Współuzależnienia, Poradnie Zdrowia Psychicznego, Oddział Ratunkowy Szpitala Powiatowego, lekarz orzecznik.

Procedura postępowania przy realizacji Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Powiecie Stalowowolskim na lata 2021 – 2025, obejmuje swym zasięgiem gminy: Stalowa Wola, Pysznica, Radomyśl nad Sanem, Zaleszany, Bojanów, Zaklików.

1. Informacja o udzielonej pomocy:
 - a) diagnoza zjawiska przemocy **w gminach** na podstawie informacji uzyskanych z: instytucji pomocy społecznej, oświaty (szkoły podstawowe), zdrowia (ośrodki podstawowej opieki zdrowotnej, gminne komisje rozwiązywania problemów alkoholowych), zespołów interdyscyplinarnych - przy okazji rocznego sprawozdania przekazywana w formie pisemnej do Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Stalowej Woli po zakończeniu sprawozdań rocznych, czyli około końca stycznia.
 - b) diagnoza zjawiska przemocy **w powiecie** na podstawie informacji uzyskanych z instytucji o zasięgu powiatowym lub rejonowym: policji, prokuratury, sądów, oświaty (szkoły średnie, poradnia

psychologiczno-pedagogiczna), SOWiK, Placówka Interwencyjna dla Dzieci i Młodzieży w Stalowej Woli oraz dane własne PCPR w Stalowej Woli.

VII. Beneficjenci Programu.

Program skierowany jest do:

- rodzin zagrożonych zjawiskiem przemocy,
- osób doświadczających przemocy w rodzinie,
- osób stosujących przemoc w rodzinie,
- świadków przemocy w rodzinie,
- przedstawicieli instytucji, podmiotów i służb zajmujących się udzielaniem pomocy w sytuacji przemocy w rodzinie,
- społeczności lokalnej.

VIII. Sposób realizacji Programu.

Za realizację zadań opisanych w Programie odpowiedzialne jest Powiatowe Centrum Pomocy w Rodzinie w Stalowej Woli. Program obejmuje plan pięcioletni, z uwagi na cztery priorytetowe obszary przewidziane do realizacji w Krajowym Programie oraz działania mające na celu pełne wdrożenie zawartych w nim zadań.

Istotnym argumentem jest zgodność zapisów Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Powiecie Stalowowolskim na lata 2021-2025 z Krajowym i Wojewódzkim Programem Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, których okres obowiązywania określono do końca roku 2021.

IX. Przewidywane efekty realizacji Programu.

Zakłada się, że zadania realizowane w ramach Programu, doprowadzą do zwiększenia skuteczności działań na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ograniczenia skali tego zjawiska w Powiecie Stalowowolskim poprzez:

1. Wzmocnienie i upowszechnienie działań profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie:
 - podniesienie świadomości społecznej w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie;
 - zwiększenie społecznej wrażliwości oraz wiedzy na temat przemocy w rodzinie;
 - spadek popularności stereotypów narosłych wokół zjawiska przemocy w rodzinie;

- podniesienie świadomości rodziców na temat prawidłowych metod wychowawczych;
- rozpowszechnienie wzorców funkcjonowania rodziny opartych na wzajemnej pomocy, szacunku, partnerstwie i umiejętności rozwiązywania konfliktów bez przemocy.

2. Zwiększenie dostępu i usprawnienie systemu pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie:

- wzrost świadomości osób uwięzanych w przemoc, co do natury samego zjawiska oraz możliwości szukania profesjonalnej pomocy;
- nabycie wiedzy o możliwościach i formach pomocy oraz instytucjach zajmujących się profesjonalnie pomocą osobom uwięzanych w przemoc;
- wzrost zaufania do instytucji i zgłaszanie przemocy we wcześniejszych stadiach jej rozwoju;
- zwiększenie skuteczności i dostępności pomocy;
- bardziej efektywne rozwiązania problemu przemocy z jak najmniejszymi kosztami dla rodziny, w tym szczególnie dla dzieci;

3. Zwiększenie skuteczności podejmowanych działań wobec osób stosujących przemoc:

- większy udział osób stosujących przemoc w programach korekcyjno-edukacyjnych;
- zmiana postaw osób stosujących przemoc;
- spadek liczby rodzin, w których interwencje podejmowane są wielokrotnie;
- spadek liczby przypadków przemocy w rodzinie.

4. Wzrost umiejętności i kompetencji kadr pomocy społecznej i innych współpracujących przedstawicieli instytucji i podmiotów realizujących zadania w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie:

- wzrost dostępu do różnych form wsparcia dla osób zajmujących się problematyką przemocy w rodzinie celem przeciwdziałania wypaleniu zawodowemu;
- wzrost jakości usług świadczonych przez przedstawicieli pomocy społecznej i innych instytucji i podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie;
- wzrost liczby osób profesjonalnie pomagających tym, którzy doznają przemocy, bądź ją stosują;

X. Monitoring i ewaluacja Programu.

Monitorowanie Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Powiecie Stalowowskim na lata 2021-2025 odbywać się będzie na podstawie corocznej sprawozdawczości. Informacje te będą przedkładane Zarządowi Powiatu oraz Radzie Powiatu w corocznym sprawozdaniu z działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Stalowej Woli.

Ewaluacja Programu przebiegała będzie w oparciu o analizę i przetwarzanie zebranych danych własnych oraz pozyskanych od współpracujących instytucji i podmiotów. Pozyskane dane umożliwią ocenę wartości Programu oraz pomogą w realizacji i rozwoju działań. Analiza zebranych danych pozwoli na sprawdzenie skuteczności i efektywności przyjętych założeń.

X. Zasady finansowania.

Środki finansowe na realizację Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Powiecie Stalowowolskim na lata 2021-2025 będą pochodziły z:

- dotacji z budżetu państwa,
- środków własnych powiatu,
- funduszy unijnych
- grantów i konkursów,
- innych źródeł.

Zakończenie

Z uwagi na przepisy prawa, konieczne jest podjęcie działań w ramach dobrze zaplanowanego Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Powiecie Stalowowolskim na lata 2021-2025. Jego realizacja powinna wpłynąć na poprawę stanu bezpieczeństwa życia codziennego rodziny.

Zakładając, że realizacja niniejszego Programu będzie stanowiła wspólny strategiczny plan działań wobec problemu przemocy w rodzinie i będzie przebiegać wielopoziomowo we wszystkich instytucjach i organizacjach zobligowanych do podejmowania działań na rzecz zapobiegania i zwalczania przemocy w rodzinie, oczekuje się, iż przyczyni się on do usprawnienia systemu przeciwdziałania przemocy, ograniczenia zjawiska przemocy oraz poprawy kondycji rodzin.